

UNIVERZITA KARLOVA

PEDAGOGICKÁ
FAKULTA

UNIVERZITA KARLOVA

Progres Q17 2017-2021

řešitelka prof. PaedDr. Radka Wildová, CSc.

Rada PROGRES, 23.11.2017

Vstupní vymezení projektu

- **PRVOUK vs. PROGRES**
- **Zapojení pracovníků do projektu**
- **Cíle, způsoby řešení**
- **Očekávané výstupy**

Základní témata projektu a koordinátoři

1. **Učitelská profese** (*PhDr. David Greger, Ph.D., PhDr. Jana Stará, Ph.D.*)
2. **Gramotnost a vzdělávání** (*prof. PaedDr. Radka Wildová, CSc., doc. PhDr. Anna Kucharská, Ph.D.*)
3. **Žáci** (*PhDr. Ida Viktorová, Ph.D.*)
4. **Inkluze** (*doc. PhDr. Lea Květoňová, Ph.D., doc. PhDr. Naděžda Pelcová, CSc.*)
5. **Učitelská příprava** (*doc. PhDr. Nad'á Vondrová, Ph.D., doc. PhDr. Martina Šmejalková, Ph.D.*)

Ohlášené výstupy v projektu

- Časopisecké články (impaktované, zahraniční, tuzemské)
- Monografie, kapitoly v monografiích, články ve sbornících
- Skripta
- Praktické výstupy: pracovní sešity, metodiky, e-learning, diagnostické nástroje
- Konference – organizování i účast na našich/zahraničních, semináře, workshopy, kulaté stoly
- Tiskové zprávy
- Časopisy

Představení dílčích témat (1-5)

- 1. Obecné cíle**
- 2. Zapojené katedry a další pracoviště**
- 3. Plánované výstupy (po dobu celého projektu)**
- 4. Postup řešení**
- 5. Řešení v roce 2017**

1. Profese učitele

- Pracoviště: ÚVRV, KPP, KPg, ÚPRPŠ, CŠM
- Další spolupracovníci: FF UK

Podtémata:

- 1. Proměny teoretického diskursu o škole, učitelích a dalších pedagogických pracovnících**
- 2. Výzkumná reflexe přípravného vzdělávání učitelů**
- 3. Výzkumy profesního rozvoje učitelů, ředitelů, vychovatelů a dalších odborných pracovníků**
- 4. Výzkumy školy a školního vzdělávání**

Podoby spolupráce

1. **Návrhy na pořádání semináře, kulatého stolu, či konference** (stručná anotace navrhovaného semináře, zapojených osob, a vztah k jednomu či více tematickým okruhům A až D popsaným výše, přibližný termín konání akce)
2. **Návrhy výzkumných projektů** (určení, zda jde o projekt již realizovaný – např. GA ČR a jiné, jehož výstupy je možno vztáhnout k některému z okruhů A až D popsaným výše, případně zda jde o projekt nově uvažovaný – popsat výzkumné otázky a zamýšlené metody, složení realizačního týmu)
3. **Návrhy kolektivních publikačních výstupů** (anotace publikace, předběžný návrh autorů a kapitol a vztah k jednomu z okruhů A až D popsaných výše nebo jejich propojování).
4. **Návrhy tiskových zpráv a tiskových konferencí k prezentacím výzkumných výstupů** (popis tématu ve vztahu k okruhům A až D výše a přibližný termín zveřejnění tiskové zprávy)
5. **Návrhy individuálního zapojení a individuálních výstupů** (popis plánovaných publikačních či dalších výstupů jednotlivých pracovníků, které je možno vykázat v návaznosti na některý z tematických okruhů, případně návrhy dalších způsobů zapojení).

Zásadní společné výstupy reprezentující téma 1

- Společné odborné semináře Progres Q17 téma 1, které budou propojovat lidi a expertízu jednotlivých pracovišť (cca 2 semináře ročně)
 - Společné monografické výstupy: směřujeme ke dvěma hlavním publikacím:
 - I. Přípravné vzdělávání učitelů (a vstup do profese) učitelů MŠ a 1. stupně ZŠ.
 - II. Přípravné vzdělávání učitelů (a vstup do profese) učitelů VVP.
- I. i II. V kontextu historického vývoje, teoretické reflexe a mezinárodního srovnání.

Časový plán

- Časový Plán tvorby publikací:

listopad 2017 – prosinec 2018: Rešerše publikací o přípravě učitelů ve světě; mapování historického vývoje; Charakteristika výzkumných okruhů a oblastí ke zjištění (společná práce všech pracovišť). Počáteční výběr zemí, které by bylo užitečné analyzovat.

leden 2019 – březen 2020: Příprava individuálních případů analýzy přípravy učitelů ve vybraných zemích

duben 2020 – prosinec 2020: Ediční práce a vydání monografií

V průběhu let budou jednotlivým fázím zpracování publikací věnovány 2-3 odborné semináře Progres téma 1

Profese učitele – výstupy v roce 2017

	článek v časopisu				Kniha	kapitola v knize	příspěvek v konferenční m sborníku (WoS)	Konferen ce	Workshop	Přednáška, Poster (vystoupení)	stať ve sborníku prací	Jiný výsledek
	Jimp	Jsc	Jneimp	Jrec								
celkem	7	4	14	10	9	9	3	3	1	54	15	17
z toho v recenzním řízení	3	2	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0

OSTATNÍ:

Editorialy, články v odborných časopisech mimo seznamy, publikované recenze, hesla slovníková, popularizační články

Výstupy zatím bez SVP, bledě modré neúplné (různá míra snahy/potřeby je vykazovat)

Poměr příspěvků v češtině a cizím jazyce: je 50 (ČJ) : 20 (cizí jazyk – 16 AJ, 2 FJ, 1 NJ a 1 RJ)

2. Gramotnost a vzdělávání

- Široké pojetí gramotností
- Pracoviště: KPP, PSy, KVV, KITTV, KHV, ÚPRPŠ, aj.
- Široké spektrum výstupů (autorské i kolektivní monografie, odborné články Jimp, Jneim, Jrec, učební texty, metodiky, zahraniční i české konference, workshopy a cykly přednášek, výstavy a koncerty)
- Nově podpořený výzkum i zpracování již realizovaných studií
- Spolupráce s mezinárodními partnery na odborných aktivitách, včetně výzkumu
- časopis Gramotnost, pregramotnost a vzdělávání

Didaktické aspekty gramotnosti - KPP

- Didaktické aspekty rozvoje čtenářské a písařské gramotnosti ve škole (včetně variability metodických přístupů)
- Zahraniční trendy v rozvoji čtenářské gramotnosti a pregramotnosti a jejich reflexe pro vzdělávání žáků předškolního a školního věku.
- Vztah metod výuky čtení/psaní na utváření počáteční gramotnosti žáka

Výstupy

- Rozvoj čtenářské gramotnosti a pregramotnosti (v české prostředí) – monografie 2020
- Výzkum vztahu metod výuky čtení/psaní na rozvoj čtenářské a písařské gramotnosti – časopisecké články, prezentace na konferencích
- Referáty na konferencích, publikační výstupy – odborné časopisy
- Didaktika rozvoje počáteční gramotnosti – skripta 2021
- Konference Čtu a stávám se čtenářem 2018 a 2020

Psychologické a psycholingvistické aspekty gramotnosti - KPsy

- Prekoncepty psaní a čtení. Vztah písma a obrázku, obrazu a textu.
- Vývojové aspekty čtenářské gramotnosti. Vývoj písmařských a pisatelských dovedností.
- Porozumění čtenému, čtenářské strategie.
- Čtenářská gramotnost a výuka cizích jazyků.
- Tvorba diagnostických nástrojů a intervenčních programů v oblasti rozvíjející se gramotnosti (podán TACR, ve spolupráci s dalšími odborníky z jiných kateder).
- Zhodnocení předchozích longitudinálních výzkumů pro tvorbu monografií.

Výstupy

- Monografie Psaní českých žáků (2017), Psychologické a psycholingvistické aspekty čtení a psaní (2019), Psychologické aspekty výuky cizích jazyků (2020), články v odborných časopisech Jimp, Jsc, Jneimp, Jrec
- Standardizace diagnostických nástrojů v oblasti porozumění (hlasité a tiché čtení, naslouchání) a jazyka (jazykové porozumění, jazykové uvědomování – ve spolupráci s KČj)
- Participace na odborných aktivitách L'objectif du Symposium International sur la Littéracie à l'Ecole / International Symposium for Educational Literacy (SILE/ISEL) – konference Lisabon 2019
- Konference Čtu a stávám se čtenářem 2018 a 2020

Vizuální gramotnost v poli interdisciplinárních vztahů mezi uměním, kulturou, multimodálním učením a vzděláváním

KVV, KDDD, KČL, FHS, FF, odborníci z Japonska

Výzkum funkční vizuální a kulturní gramotnosti, a to v propojení se zkoumáním transpozic výtvarného, hudebního a literárního umění, jeho funkcí a významu do edukačních potřeb kreativního jedince v současné, mediálně a kulturně propojené společnosti.

Interdisciplinárně sestavený tým badatelů se dělí na specificky zaměřené podskupiny, zabývající se zkoumáním širšího rámce vizuální gramotnosti, její kulturní a trans-kulturní variability a jejích vazeb na pedagogické transformace kulturních obsahů v různých edukačních prostředích. Projekt navazuje na mezinárodní trendy v pedagogice, kulturní antropologii, uměnovědě, hudební vědě a v teoriích kultury.

Blíže budou zkoumány budou kreativní a kognitivní projevy umělecké tvorby, intermodalita a intermedialita současného umění a varianty jeho propojení s pedagogickými badatelskými přístupy, se zřetelem k zavádění interdisciplinárních průniků v edukačních modelech a workshopech pro programy studia PedF, FHS, FF UK, školy, kulturní instituce a další oblasti např. neformálního kulturního vzdělávání (galerie, muzea, umělecké rezidence).

Vizuální gramotnost v poli interdisciplinárních vztahů mezi uměním, kulturou, multimodálním učením a vzděláváním

1. etapa: 2017

Analýza dosavadních výsledků mezinárodních projektů Creative Connections 517844-LLP-2011-UK-Comenius-CMP/EACEA, Očima toulavého psa 2009 (s Kyoto University of Education a od 2016 JUEN), NAKI DF 11P01OVV025 a GAUK č. 26317 a GAUK č. 3815, identifikace styčných témat a interdisciplinárních průniků, upřesnění otázek výzkumu v podskupinách a podání některých rozepsaných studií.

2. etapa: 2018

Realizovat rozepsané publikace a dílčí studie pro kolektivní monografii v oborových časopisech (Jimp domácí, Jneimp zahraniční)

3. etapa: 2019 – 21

Bude pokračovat doplňování dat i analýzy z terénu, ověřování a zpřesňování dílčích předpokladů na konkrétních kazuistikách. V oblasti aplikace budou realizovány workshopy a výběrové semináře v rámci výuky. Studijní programy použijí k inovacím některá dílčí zjištění, začnou práce na 2 odborných knihách (tým Bláha – Fulka, Vlnas, Fulková et al.). Týmy vystoupí aktivně na konferencích (ECER, InSEA a další)

Stav, směry a možnosti rozvoje digitální gramotnosti a informatického myšlení žáků

KITTV

Digitální gramotnosti dětí a rozvoje jejich informatického myšlení a příslušných digitálních kompetencí v rámci formálního vzdělávání a role školy v procesu jejich budování. Prostřednictvím teoretických a empirických metod, především dotazníkových šetření, anket, rozhovorů se žáky a učiteli a pozorování na školách, usiluje o poznání současného stavu a směrů rozvoje informatického myšlení a digitálních kompetencí dětí v kontextu soudobého pojetí konceptu digitální gramotnosti.

Cílem projektu je poznat stav a orientaci rozvoje digitálních kompetencí dětí a jejich informatického myšlení z hlediska kurikulárních a procesuálních aspektů budování digitální gramotnosti na základních školách, identifikovat vývoj v dané oblasti a přispět k podpoře vzdělávání v informační společnosti, vyzkoušet vybrané metodické postupy rozvoje digitální gramotnosti. Strukturu a úroveň rozvoje digitálních kompetencí zkoumá projekt jako významný předpoklad uplatnění na trhu práce, schopnosti efektivního celoživotního vzdělávání a životního úspěchu v dané etapě vývoje informační společnosti.

Přípravná etapa do konce roku 2018

Vytvoření příslušných informačních, metodických, organizačních a materiálových podmínek pro realizaci projektu, teoretické analýzy a vyhodnocení současného stavu v jednotlivých problémových oblastech.

Základní výzkumná etapa do roku 2020

Provedení empirického šetření na základních školách, prezentace průběžných výsledků a výstupů.

Etapa vyhodnocování a uplatňování dosažených výsledků - 2021

Zpracování výsledků, příprava výstupních publikací

Gramotnost a vzdělávání (2017)

	Jimp	JSC	Jneimp	Jrec	B	C	D	O sb.	K, W	Vyst., Poster	Výst., konc.	Ostatní
Počet výstupů	6	4	4	14	6	16	8	6	3	16	4	17
V tisku	1	1	1	4	0	1	1	1	0	0	0	0
Pracovníci	8	9	5	13	5	17	5	4	5	16	3	15

OSTATNÍ:

Editorial, doslov, články v odborných „nerivových“ časopisech, publikované recenze, hesla slovníková (praktická publikace), publikace pro děti, popularizační článek, metodika

MEZIKATEDROVÁ SPOLUPRÁCE:

Časopis Gramotnost, pregramotnost a vzdělávání

Monografie k psaní (KPsy, KPP, 2. LF)

Články – KIITV a KPg

Poměr příspěvků v češtině a cizím jazyce:
cca 2 : 1 (77) : (32)

3. Žáci

- Pracoviště: KPsy, KSP, ÚPRPŠ, KTV

Podtémata:

Integrace žáků ve škole: Integrace žáků s odlišným mateřským jazykem do české školy (ústav profesního rozvoje), Vzdělávání žáků z etnických menšin, Poznání a porozumění odlišnost (katedra sppg), Intrapsychické příčiny školní neúspěšnosti žáků se sociálním znevýhodněním (katedra sppg).

Současné podoby rodinné a školní socializace:

Budeme řešit témata Individuální vzdělávací potřeby žáků v kontextu rodinného zázemí (ústav profesního rozvoje), Problematický žák z pohledu učitele (katedra psy), Motivace a časová perspektiva (katedra psy), Fungování domácího vzdělávání (ústav profesního rozvoje).

Vývoj dítěte a jeho základních dovedností:

Vývojový aspekt je zapojen v tématech Dětská kresba jako hra
Předpoklady dítěte pro tělovýchovné činnosti (katedry TV).

Žáci (2017)

	Jimp	JSC	Jneimp	Jrec	B	C	D	O sb.	K, W	Vyst., Poster	Výst., konc.	
Výstupy	5	6	6	4	2	-	1	6	-	5	-	
V tisku	1	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	

4. Inkluze

- **Katedra speciální pedagogiky** zaměřuje svoje vědecké bádání zejména na možnosti a podmínky v oblasti společného vzdělávání v současné škole.
- V rámci spolupráce s **katedrou občanské výchovy a filosofie** budou její pracovníci usilovat o prohlubování poznání různorodých společenských aspektů, které vedou k pochopení jinakosti člověka v dnešním světě.
- Ve spolupráci s katedrou občanské výchovy a filosofie zamýšlíme společně reflektovat měnící se podmínky pro společné vzdělávání se zvláštním zřetelem k názorům na inkluzi v naší výkonově zaměřené společnosti

1. Svět jako prostor setkávání s jinakostí. Inkluzivní škola jako příklad soužití, solidarity a koexistence

- Reflexe proměn chápání jinakosti v rámci našeho vzdělávacího systému a naší překotně se proměňující a rozvíjející společnosti (a to jak v historickém exkurzu, tak v současnosti a s výhledy do budoucnosti).
- Změny politických a sociálních podmínek v české společnosti promítající se do každodenních životů lidí s postižením a prostřednictvím těchto výzkumů hledat hodnoty vzájemnosti a respektu a podnítit úvahy o lidské sounáležitosti s lidmi nějak marginalizovanými.
- Sociálně podmíněné determinanty znevýhodnění ve vzdělávacím kontextu, proměny rodiny v současném a historickém pojetí, dětství v různých kulturách.

2. Rozvoj sociálních kompetencí – implementace do studijních programů učitelství občanské výchovy a speciální pedagogiky

- Usilování o sociální rovnost, lidská práva a inkluzi promítnout do kompetencí budoucích učitelů a speciálních pedagogů. Cílem je zkvalitnění vysokoškolské přípravy učitelů a speciálních pedagogů v humanitních oborech vytvořením řady studijních opor ve formě koncepčních a didaktických materiálů.

3. Etické kompetence a schopnosti morálního usuzování u žáků ZŠ a SŠ.

- Výzkum Horizont 2020 a Moel – Soel (ve spolupráci s Humboldtovou univerzitou a dalšími univerzitami střední a východní Evropy – Slovensko, Polsko, Maďarsko, Litva, Bulharsko). Mapuje a prakticky testuje výsledky účinnosti předmětu Etická výchova v posledním ročníku ZŠ a v prvním ročníku škol středních.
- Komparace výsledků z jednotlivých států a komparace výsledků škol s Etickou výchovou a bez ní, umožní fundovaně posoudit její význam a účinnost, popřípadě povede k inovaci jejího kurikula a metod vyučování.

Plánované výstupy

- Uspořádání mezinárodní interdisciplinární konferencí: Stejnost a jinakost ve filosofické reflexi a speciálně pedagogickém pohledu - Inkluzivní škola, 2020: Lze učit respektu a úctě?
- Účast na domácích a zahraničních konferencích.
- Vydání sborníku, popř. články v recenzovaném domácím periodiku
- Založení řady publikací typu didaktických materiálů a kolektivních monografií s důrazem na etickou výchovu v přípravě budoucích učitelů, na etiku učitelského povolání vůbec, na důležitost etické výchovy v přípravě speciálních pedagogů, na antropologické základy oboru občanská výchova apod. frekvence vydávání každoročně 1 dílčí publikace
- Inovované studijní programy, rozvoj sociálních a občanských kompetencí - implementace do studijních programů učitelství občanské výchovy a speciální pedagogiky v globalizovaném světě a výkonové společnosti.

Publikační činnost za rok 2017 (bilance dosavadních výsledků)

- Monografie – B - celkem 4 (2 vyšly, 2 budou odevzdány do konce roku 2017)
- Kapitoly v monografiích – C – celkem 6
- Stati ve sbornících přijatých do WoS - D - 7
- Články v rec. časopisech – Jrec – 8
- Články v impakt. časopisech – Jimp – 1?
- Uspořádané konference M – 1
- Vystoupení na konferencích – 12
- Publikace ve sbornících a další (ne RIV) 10

5. Příprava učitele

- Koordinátorky doc. Vondrová a doc. Šmejkalová
- Spolupracující subjekty (bez financování): PŘF, MFF

- Předmět projektu: oborový výzkum, oborově didaktický, metodiky
- Podle stupně konkrétnosti rozděleny navržené projekty pracovníků na *Jádrový výzkum* s jasnými cíly i plánovanými výstupy a *Zatím nezařazený výzkum*
- **Přírodovědná témata:** KMMD, KBES, KCHDCH, MFF, PŘF (cca 55 lidí)
- **Jazykově a literárně (filologicky) zaměřené témata:** KČJ, KČL, KAJL, KGe, KFJL, KRJL (cca 68 lidí)
- **Společenskovedná témata:** KDDD (cca 8 lid)

Vybraná podtémata v oborovém výzkum

- Molekulárně antropologické studium lidských populací
- Bezobratlí kolem nás
- Paleobotanika a paleoekologie
- Kulturní dědictví ve výuce
- Systémové (langue) a řečové (parole) aspekty jazyka
- Historie literatury, jazyka a jazykovědy
- Jazyk médií
- Současná světová literatura, dětská literatura
- Naratologie

Vybraná témata v oborově didaktickém výzkumu

- Vizualizace ve vzdělávání (mezikatedrální spolupráce)
- Parametry ovlivňující obtížnost slovních úloh (mezikatedrální spolupráce)
- Profesní vidění budoucích učitelů (mezikatedrální a mezifakultní spolupráce)
- Zkoumání efektivity výuky, možnosti zvyšování kompetencí učitelů v určité oblasti
- Zkoumání učitelových znalostí, dovedností, postojů a dalších charakteristik (mezifakultní spolupráce)
- Interakce reálného a virtuálního prostředí ve výuce, edukační média ve výuce
Výzkum, reflexe a observace didaktických a metodických procesů v přípravě učitelů a v reálném prostředí školy
- Interkulturní aspekty osvojování si znalostí a dovedností
- Zkoumání žákovských pre-konceptů
- Badatelsky orientovaná výuka, konstruktivistické přístupy k vyučování

Příprava učitelů (2017)

	Jimp	JSC	Jneimp /Jrec	B	C	D	O sb.	O čas.	Vyst. zvaná	Vyst., Poster	Učebnice, učební texty
Výstupy	5,3	3,7	34,6	5,25	31,5	22,5	40,5	23,4	7	42,3	16,2

Necelá čísla vznikla přepočítáním autorských podílů (pokud byl autor daného výstupu i z jiného pracoviště než toho, které je zapojeno do Progresu). Celkem cca 235 výstupů (i s MFF, PŘF).

OSTATNÍ: Organizace konferencí, hudebních soutěží, překlady apod.

ROZVOJOVÝ ASPEKT ROKU 2017: Vytipováno 21 dílčích projektů s jasným cílem i řešitelským kolektivem, jejichž hlavní řešitelé byli podpořeni.

ROZVOJOVÝ ASPEKT DO BUDOUCNA: Sledovat rozvoj ve vytipovaných oblastech plus výzva řešitelům, aby mohli přihlásit svá dílčí témata k podpoře.

Děkujeme za pozornost, těšíme se na další spolupráci!